

шення у даній сфері виробництва. В подальших дослідженнях планується конкретизувати дані заходи, а також більш детально вивчити переваги та недоліки нового закону.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>.
2. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.
3. Порядок (детальні правила) органічного виробництва та обігу органічної продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-poryadku-detalnih-pravil-organichnogo-virobnictva-ta-obigu-organichnovi-produkciyi>.
4. Порядок підтвердження спеціальних знань інспектора з органічного виробництва та/або обігу органічної продукції у сфері органічного виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-19#n12>.
5. Мельничук О. Ф., Мельничук М. О. Правове регулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні [Електронний ресурс] / О. Ф. Мельничук, М. О. Мельничук – Режим доступу: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3575.pdf>.
6. Прутьська О. О. Сільське господарство США: висновки для України: монографія / О. О. Прутьська. – Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2012. – 160 с.

Дребот О.І., д.е.н., професор,
член-кореспондент НААН

Комарова Н.В., аспірант
Інститут агроєкології і природокористування НААН
м. Київ

ІНСТИТУЦІЙНІ ВАЖЕЛІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Сучасні організаційно-економічні підходи до сільськогосподарського землекористування в Україні не забезпечують його збалансованого стану, а нарощування прибутків при виробництві товарної продукції рослинництва відбувається, у переважній більшості, за рахунок виснаження агроре-

сурсного потенціалу територій. Зазначено деякі аспекти забезпечення доступного рівня агроекологічної безпеки сільськогосподарського землекористування при сільськогосподарському виробництві рослинництва та висвітлено роль місцевих органів влади у розв'язанні цієї проблеми у світлі адміністративної реформи України.

Аналіз характеристик землекористування, який запроваджується в сільському господарстві України доводить його незбалансований рівень, що підтверджується обсягами процесів деградації ґрунтового покриву. Забезпечення прийнятної рівня агроекологічної безпеки при збереженні тенденції збільшення прибутків агропідприємств рослинницького профілю вимагає ощадливого ставлення до використання основного ресурсного потенціалу – земель сільськогосподарського призначення.

За існуючих соціально-економічних умов та з врахуванням євроінтеграційних прагнень України розв'язання цих завдань вимагає запровадження економічних реформ в розрізі організаційної системи інституційної складової з орієнтацією на посилення відповідальності господарюючих суб'єктів за якісні характеристики ресурсно-виробничої бази, тобто за стан агоресурсного потенціалу регіону.

Можна передбачити, що формування фінансово-економічної залежності прибутків агропідприємств не лише від обсягів збору врожаїв, а і від якісного стану продукції та ґрунтового покриву, якого набувають землі сільськогосподарського призначення в результаті агровиробничого використання є найбільш ефективним способом. Запровадження вільного економічного обігу земельних ділянок сільськогосподарського призначення прискорить виконання цього завдання.

Обсяги виробництва продукції за певний проміжок часу визначають продуктивність праці, нарощування показників якої залежить від характеристик процесів поділу праці, ефективності використання ресурсів. У сільськогосподарському виробництві і у рослинництві перш за все, базовим ресурсом є земля. Характеристики використання агроугідь та їх агрохімічний стан мають прямий вплив на продуктивність виробництва. З іншої сторони відновлення і збереження родючості земель та впровадження заходів з її підвищення сприяють зростанню продуктивності праці у агровиробництві.

За статистикою динаміка показників продуктивності праці у аграрному виробництві як України, так і Київської обл., демонструє постійне зростання. В Україні станом на 2017 рік майже вдвічі, а у Київській області у понад 1,5 рази перевищило аналогічні показники для рослин-

ництва за 2008 рік [3]. Природньо, що зазначене супроводжується збільшенням врожайності основних груп культур і в першу чергу тих, що мають високі показники рентабельності, наприклад, рентабельність виробництва зернових в Україні зросла за період 2012 – 2017 років майже на 47 % з 15,8 % до 25 %, [4]. В той же час існують неоднозначні тенденції у динаміці площі ріллі – в Україні вони збільшились за аналогічний період майже на 71 тис. га, а у Київській області – зменшились більш як на 9 тис. га, що сприяє підвищенню рівня антропогенного навантаження на агроландшафт.

Отже, підвищується інтенсифікація виробництва рослинницької продукції, що саме по собі не є негативним фактом, але висновок не може бути однозначним, з огляду на динаміку структури витрат на виробництво сільськогосподарської продукції в сільськогосподарських підприємствах України, а саме, стабільно перше місце у загальному обсязі усіх матеріальних витрат, які формують собівартість продукції посідають витрати на мінеральні добрива, які за період 2012 – 2016 роки збільшились від 16,6 % до 20,5 %, у 2017 р. вони склали 12,3 %, зберігаючи за собою першість.

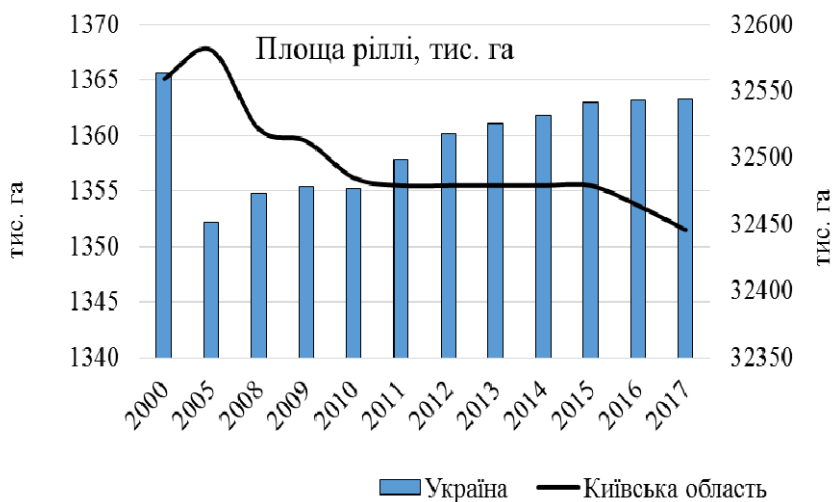

Рис. 1. Площа ріллі, тис. га

Натомість, частка витрат на корми демонструє стабільне скорочення з 20,8 % у 2012 р. до 10,3 % у 2017 р. Аналогічні тенденції спостерігаються у структурі витрат агропідприємств на оплату праці, які у 2012 р. становили 9,2 %, а у 2017 р. – скоротились до 5 % та з амортизаційними відрахуваннями, які зменшились до 2017 р. до обсягу 4,7 % від 5,3 % у 2012 р. Також спостерігається скорочення частки відрахувань на соціальні заходи з 3,4 % у 2012 р. до 1,2 % у 2016 р. та у 2017 р. вони були на рівні 1,1 %.

Наведена інформація свідчить про нарощування економічної ефективності сільськогосподарського використання земель за рахунок нехтуванням екологічною і соціальною складовими суспільного розвитку, що опосередковано підтверджується повідомленням Міністерства аграрної політики та продовольства України [1]: «... за результатами січня-червня 2018 року український аграрний експорт становив 8,6 млрд. дол. США. Загальний зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу досяг 11,3 млрд дол. США, що більше на 3,5% порівняно з аналогічним періодом минулого року, та становить 23 % від загального зовнішньоторговельного обігу України». Наведене є підтвердженням передпосилання, що нарощування прибутків агровиробництвами відбувається за рахунок виснаження агоресурсного потенціалу. Це знаходить підтвердження у результатах ґрунтових обстежень, які засвідчують виснаження агоресурсного потенціалу земельних угідь сільськогосподарського призначення та демонструють погіршення якісного їх стану. Так, за результатами Х туру агрохімічних обстежень, яке здійснювалось у 2011 – 2015 роки, на території України нараховується 57,5 % ґрунтів сільськогосподарських угідь, що піддані ерозії і ці процеси продовжуються [2].

Вирішальний вплив на погіршення агрохімічних властивостей ґрунтового покриву спричинює стрімке скорочення обсягів фінансування впровадження науково обґрунтованої системи землеохоронних заходів. Спостерігається стабільне скорочення обсягів реалізації таких заходів як вапнування

Отже, організація землекористування агропромислового виробництва потребує реформування як для України в цілому, так і для Київської області зокрема, з метою забезпечення екологічної ефективності за умови збереження економічних показників господарювання. Вимагає удосконалення інституційна компонента організаційно-економічної структури агровиробничих процесів у напрямі посилення відповідальності виробників за рівень агроекологічної безпеки територій, і перш за все тих,

діяльність яких орієнтована на виробництво товарної продукції рослинництва. Одним із завдань цих змін має стати формування фінансово-економічної залежності обсягів прибутків агропідприємств не лише від обсягів збору врожаїв, а і від якісного стану продукції та ґрунтового покриву, якого набувають землі сільськогосподарського призначення в результаті впровадження агровиробничої діяльності. Інституціональне регулювання землекористування на шляху розв'язання проблем забезпечення прийнятного рівня агроекологічної безпеки є методами формування відповідного ринковим принципам і задачам правового й організаційно-економічного середовища.

Список використаних джерел

1. За 6 місяців 2018 року український агроекспорт становив \$8,6 млрд, - Прес-служба Мінагрополітики. <http://minagro.gov.ua/uk/node/26242>
2. Наукові дослідження з моніторингу та обстеження сільськогосподарських угідь України за результатами X туру (2011–2015 рр.). // за ред. І.П. Яцука..Київ : ДУ «Інститут охорони ґрунтів України», 2017. – 66 с.
3. Рослинництво України 2017. Статистичний збірник.: Київ: Державна служба статистики України, 2018. – 222 с.
4. Сільське господарство України 2017. Статистичний збірник: Київ : Державна служба статистики України, 2018. – 245 с.

Дребот О.І., д.е.н., професор,
член-кореспондент НААН

Мельник П.П., д.е.н., с.н.с.

Височанська М.Я., к.е.н.

Інститут агроекології і природокористування НААН
м. Київ

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ РОСЛИН

Роль захисних заходів сільськогосподарських культур від шкідливих організмів доведено багатьма дослідженнями, але актуальним залишається питання підвищення ефективності системи захисту рослин з урахуванням охорони навколишнього природного середовища (НПС). Передусім це стосується природних ресурсів, які є невід'ємною складовою аграрного виробництва.